

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri 11. mai 2015. a määruse nr 59 „Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetus“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel ning on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 10 lõike 2 alusel Euroopa Komisjoni poolt 13.02.2015 rakendusotsusega heaks kiidetud “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*).

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maaelu arengu osakonna maaparanduse ja maakasutuse büroo peaspetsialist Helve Hunt (helve.hunt@agri.ee, tel 625 6511). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (jaana.lepik@agri.ee, tel 625 6260). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (laura.ojava@agri.ee, tel 625 6523).

Käesoleva määruse muutmise on vajalik „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” meetme 8 „Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetus” paremaks rakendamiseks. Kehtivat määrust muudetakse eelkõige lähtuvalt vajadusest korrigeerida nõudeid, mis on seotud tormikahjustuste kõrvaldamise toetamisega. Määruse muutmisega soovitakse tagada 2016. aasta juunis Kagu-Eesti maakondades aset leidnud ulatusliku tormi kahjustuste likvideerimiseks ja metsa taastamiseks esitatavate taotluste võimalikult kiire menetlemine ning toetuse andmine põhimõttel, et toetusraha ei oleks mõjutatud turul kujunenud moonutatud hindadest. Lähtuvalt sellest on otstarbekas toetada kahjustuste kõrvaldamist standardsete ühikuhindade alusel, tehes määruses sellekohased muudatused. Sellega seoses täpsustatakse määruse muudatusega ka taotluste hindamise põhimõtteid. Määruses sätestatud ühikuhindu korrigeeritakse Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituudi poolt 2017. aasta jaanuaris-veebruaris tehtud uuringu tulemuste alusel.

Alates 2017. aastast välistatakse toetuse andmine Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratava Rail Balticu raudtee trassi koridori jääval metsamaal tehtavateks tegevusteks. Toetuse määramine Rail Balticu trassi koridori jäävale metsamaale, kus mets kuulub suure tõenäosusega mingil ajahetkel raiumisele, oleks vastuolus toetuse andmise eesmärgiga ja tuleb selgelt välistada.

Määruses tehtavad muudatused on vajalikud õigusselguse tagamiseks, eelarveliste vahendite sihipärasemaks kasutamiseks ning tormikahjustuste kõrvaldamiseks ja metsa taastamiseks esitatud taotluste menetlemise lihtsustamiseks ja kiirendamiseks.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 32 punktist.

Eelnõu punktiga 1 asendatakse määruses läbivalt sõna „metsapuutaimed“ sõnaga „metsataimed“. Muudatuse eesmärk on viia nimetatud termin kooskõlla keskkonnaministri 1.

juuli 2016. a määruses nr 20 „Metsa uuendamisel kasutada lubatud kultiveerimismaterjali algmaterjali päritolu, kultiveerimismaterjali tarnimise ja turustamise nõuded“ (edaspidi *kultiveerimismaterjali määrus*), oleva terminiga. Kultiveerimismaterjali määruses kasutatakse metsa uuendamisel lubatud taimede puhul läbivalt terminit „metsataimed“. Samamoodi on see termin kasutusel ka keskkonnaministri 14. aprilli 2014. a määruse „Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord“ alusel antavate metsandustoetusi käsitlevate tingimuste puhul.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse § 5 lõike 2 punkti 2. Muudatuse kohaselt peab olema selle metsamaa kohta, mille metsakahjustuste kõrvaldamiseks ja kahjustatud metsa taastamiseks toetust taotletakse, tehtud metsaseaduse § 40 alusel ja korras metsakaitse-ekspertiis või raiet lubava märkega metsateatis, millelt nähtub metsa hukkimise põhjus. Seni kehtinud üksnes metsakaitseekspertiisi olemasolu nõue oli liigselt koormav nii isikule, kelle omandis olev metsamaa oli õnnetuse tõttu kahjustunud, kui ka Keskkonnaametile. Metsaseaduse § 41 lõike 15 kohaselt hindab Keskkonnaamet metsakahjustust käsitleva metsateatise või muu teabe saamisel metsakaitseekspertiisi vajalikkust ning alles seejärel tehakse kas ekspertiis või kantakse metsateatisele metsa hukkimise põhjused. 2016. aasta juunis Kagu-Eestis toimunud tormi järel, milles hukkus u 2000 hektarit metsa, ei oleks olnud mõeldavgi, et Keskkonnaamet oleks suutnud lühikese ajaperioodi jooksul kogu kahjustuste ulatuses ekspertiisi teha. Seda enam, et Keskkonnaametil oli tormi tõttu hukkunud metsa suhtes selle hukkimise põhjus teada. Ainult metsakaitseekspertiisi nõude olemasolu oleks sellisel juhul ebaproportsionaalne ja -otstarbekas.

Eelnõu punktidega 3 ja 4 korrigeeritakse määruse § 5 lõike 2 punktides 4, 5 ja 7 olevaid nõudeid kahjustatud metsa taastamiseks istutatavate metsataimede kohta.

Nimetatud punktide muutmise aluseks on eelkõige kultiveerimismaterjali määrus, kuhu on koondatud kõik metsa kultiveerimismaterjaliga seotud nõuded. Kultiveerimismaterjali määrus hõlmab seejuures keskkonnaministri 27. detsembri 2006. a määruse nr 88 „Metsa majandamise eeskiri“ § 15 lõikes 1 ja keskkonnaministri 4. detsembri 2006. a määruses nr 69 „Metsa uuendamisel kasutada lubatud võõrpuuliikide loetelu“ lubatud puuliikide loetelusid ning nende eraldi väljatoomine ei ole enam vajalik. Endiselt jääb kehtima nõue, et istutatavad metsataimed peavad olema kvaliteetsed, st et metsataimed peavad vastama kultiveerimismaterjali määruses sätestatud nõuetele, ning varustatud kultiveerimismaterjali põhitunnistusega, mis kinnitab, et kultiveerimismaterjal, millest metsataimed on kasvatatud, on sertifitseeritud. Sertifitseerimata kultiveerimismaterjali ei tohi metsa uuendamiseks kasutada ja sellisel juhul ei ole kahjustatud metsa taastamine toetatav.

Eelnõu punktiga 5 täiendatakse määruse § 5 lõiget 3. Loodusõnnetuseks loetakse metsamaal tormi või trombi põhjustatud tuuleheide või -murd ning täienduse kohaselt ka vaalimine. Vaalimise tulemusena tekib olukord, kus puud ei ole ei murdunud ega tervete puudena pikali maas, vaid kus noored tüved on tuule surve mõjul jäänud püsivalt tugevasti kaldu. Seetõttu on vaalitud puistu sisuliselt kahjustunud/hävinud ning sellise puistu suhtes tuleb viivitamatult rakendada tuuleheide või -murruga samu kahjustuste likvideerimise võtteid.

Eelnõu punktidega 6, 7 ja 10, samuti punktiga 27 korrigeeritakse metsakahjustuste kõrvaldamisega seotud abikõlblike kulude ning muude nõuetega seotud tingimusi, korrigeerides seejuures määruse § 8 lõigete 1 ja 2, § 10 lõigete 1 ja 2 ning § 20 lõigete 1 ja 2 sõnastusi. Muudatuste põhiolemus ja sisu on selles, et nii nagu kahjustatud metsa taastamisega seotud tegevuste puhul, mille kohta antakse toetust standardsete ühikuhindade alusel, antakse edaspidi ka kahjustuste kõrvaldamiseks toetust samadel alustel ehk n-ö

pindalapõhiste hindade alusel. 2016. aasta juunis Kagu-Eesti maakondades aset leidnud ulatuslik tormi- ja trombikahju eeldas metsaomanike väga kiiret tegutsemist kahjustuste kõrvaldamiseks ning ilmnedid asjaolud, et nende tööde tegemiseks esitatud hinnapakumused, kasutades ära tekkinud olukorda, olid ebaharilikult kõrged. Turuhinnad hakkasid moonuma ebaharilikult kiiresti kõrgeks (hinnapakujud võisid eeldada, et tormikahjustuste likvideerimiseks antakse toetusi ning nõudeks on hinnapakumuste olemasolu) ning metsaomanikud hakkasid tegema kahjustuste likvideerimise töid ise või otsima kiirelt ja aega kokku hoides teisi ja mõistlikuma ning odavama hinnaga töötajaid ilma ametlike hinnapakumusteta. Otstarbekas on toetuse andmine põhimõttel, et toetusraha ei oleks mõjutatud turul kujunenud moonutatud hindadest. Seetõttu jätkatakse 2017. aastast kahjustuste kõrvaldamise toetamist standardsete ühikuhindade alusel ehk toetuse taotleja ei pea esitama kahjustuste kõrvaldamiseks toetuse saamiseks hinnapakumustega seotud hankedokumente ega tööde elluviimisega seotud kuludokumente. Kahjustuste kõrvaldamise toetuse saamise eelduseks on määruse § 5 lõike 2 punkti 3 kohane nõue, et toetust taotletakse samal ajal kahjustuste kõrvaldamisega samale metsamaa osale uue metsakultuuri rajamiseks või sama metsamaa maapinna mineraliseerimiseks. Toetuse väljamaksmiseks tuleb esitada SA-le Erametsakeskus üksnes maksetaotlus. Määruse vastavates ülalnimetatud paragrahvides tehakse asjakohased muudatused.

Eelnõu punktides 8 ja 9 sätestatud muudatustega täpsustatakse abikõlblikke kulusid ning viiakse käibemaksu abikõlblikkuse sätted kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punktiga c ja riikliku käibemaksuõigusega. Muudatuse eesmärk on tagada parem õigusselgus, sest käibemaks on abikõlblik ainult siis, kui toetuse saajal ei ole teoreetilist võimalust selle tagasisaamiseks riigilt. See tähendab, et käibemaks ei ole abikõlblik ka juhul, kui toetuse saaja ei ole käibemaksukohustuslane, kuid omab kõiki võimalusi käibemaksukohustuslaseks registreerimiseks ja riigilt käibemaksu tagasisaamiseks.

Lisaks tuleb arvesse võtta ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 (ELT L 298, 26.10.2012, lk 1–96), artikli 30 lõiget 2, mille kohaselt tuleb vahendite kasutamisel järgida säästlikkuse ja tõhususe põhimõtet. Käibemaksu kontekstis saab säästlikuks ja tõhusaks pidada toetuse saaja vabatahtlikku käibemaksukohustuslaseks registreerimist enne projekti kulude tekkimist, kui on teada, et tal tekib projekti tegevuste tulemusena maksustatav käive. See annab toetuse saajale võimaluse projekti kuludelt sisendkäibemaksu mahaarvamise teel vältida käibemaksukulu kandmist. Kui toetuse saaja ei soovi nimetatud võimalust kasutada, jääb käibemaksukulu tema enda kanda.

Eestis saab ennast käibemaksukohustuslaseks registreerida olenemata tegevusvormist iga isik, kes tegeleb ettevõtlusega (käibemaksuseaduse (edaspidi *KMS*) § 2 lõike 2 kohaselt on ettevõtlus isiku iseseisev majandustegevus, mille käigus võõrandatakse kaupa või osutatakse teenust). *KMS*-i § 3 alusel on käibemaksukohustuslane ettevõtlusega tegelev isik, kaasa arvatud avalik-õiguslik juriidiline isik, või riigi-, valla- või linnaasutus, kes on registreeritud või kohustatud end registreerima maksukohustuslasena. Isik on füüsiline või juriidiline isik, sealhulgas avalik-õiguslik juriidiline isik, ja riigi-, valla- või linnaasutus.

Riigilt ei ole võimalik käibemaksu tagasi saada (sisendkäibemaksu arvestatud käibemaksust maha arvestada) isikutel, kes: 1) ei oma müügitulu (käivet) (*KMS*-i § 29); 2) tegutsevad vaid tegevusalal, mis on maksustatud 0% käibemaksumääraga (loetletud *KMS*-i § 15 lõikes 4); 3) tegutsevad vaid tegevusalal, mis on maksuvaba (*KMS*-i § 16).

Seega on käibemaks abikõlblik vaid erandjuhtudel. Isiku otsus loobuda võimalusest KMS-i alusel sisendkäibemaksu maha arvata või tagasi küsida ei ole aluseks käibemaksu abikõlblikuks lugemisel, sest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punkti c kohaselt on käibemaks abikõlblik vaid juhul, kui see on riigi käibemaksuõiguse alusel tagasi nõutav. Seega tuleb käibemaksu abikõlblikkuse hindamisel lähtuda KMS-ist, mitte toetuse saaja sise-eeskirjades ega otsustes tehtud valikutest käibemaksu tagasiküsimise kohta.

Eelnõu punktis 9 täpsustatakse määruse § 9 punkti 1 sõnastust. Muudatuse kohaselt ei ole üldjuhul käibemaks abikõlblik, kuid selguse huvides on lisatud viide Euroopa Liidu määruse sättele, millest tulenevalt võib käibemaks erandjuhul olla abikõlblik ehk käibemaks on abikõlblik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punkti c kohaselt.

Eelnõu punktidega 11–18 muudetakse määruse § 11 lõigetes 1–3 sätestatud toetuse maksimaalseid suurusi, mis kehtestatakse standardkulude alusel. Standardkulude puhul on tegemist toetuse vormiga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), artikli 67 lõike 1 punktis b tähenduses. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 62 lõike 2 kohaselt peab liikmesriik standardkulude alusel toetuse andmisel tagama, et vastavad arvutused on piisavad ja õiged ning põhinevad varem kindlaks määratud korralikul, õiglasel ja tõendataval arvutusel. Selleks peab sõltumatu ning vajalike eksperditeadmistega ametiasutus tegema vastavad arvutused ja kinnitama, et arvutused on piisavad ja õiged. Piirhindade adekvaatsuse tagamiseks ning võimalike turumoonutuste vältimiseks jälgitakse, et kavandatavad kulud oleksid mõistlikud ning võrreldavad väljakujunenud turuhindadega. Selle tagamiseks tegi Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituut 2017. aasta jaanuaris-veebruaris metsamajanduslike tegevuste hinnauuringu 2016. aasta kohta, mille tulemustest lähtuvalt on korrigeeritud sätestatud ühikuhindu. Uuring on nähtav SA Erametsakeskus veebilehel <http://www.eramets.ee/wp-content/uploads/2013/01/Metsamajanduslike-tegevuste-u-hikuhinnad-2016.pdf>.

Uuringu tulemustest lähtuvate muudatuste kohaselt on alates 2017. aastast esitatud taotluste puhul toetuse suurused järgmised:

- kahjustuste kõrvaldamise korral toetuse suurus 1050 eurot hektari kohta (varem 830 eurot hektari kohta),
- uue metsakultuuri rajamise korral 731 eurot hektari kohta (varem 683 eurot hektari kohta),
- maapinna mineraliseerimise korral 146 eurot hektari kohta (varem 131 eurot hektari kohta),
- metsauenduse hooldamise korral 149 eurot hektari kohta (varem 142 eurot hektari kohta),
- taimekahjustuste ennetamise tõrjevahendi soetamise ja kasutamise korral 95 eurot hektari kohta (varem 108 eurot hektari kohta),
- hooldusraie korral 153 eurot hektari kohta (varem 140 eurot hektari kohta),
- kasvavate puude laasimise korral 100 eurot hektari kohta (varem 80 eurot hektari kohta),

- repellendi soetamise ja kasutamise korral 61 eurot hektari kohta (varem 54 eurot hektari kohta).

Eelnõu punktiga 19 täpsustatakse määruse § 11 lõike 8 punkti 1, lisades nõude, mille kohaselt võib programmiperioodil kahjustuste kõrvaldamise, uue metsakultuuri rajamise ja maapinna mineraliseerimise korral ühe metsakaitseeksperimenti või metsateatise alusel, millel on märgitud metsa hukkumise põhjus, saada toetust üks kord. Selle kohta on antud põhjalikum selgitus eelnõu punkti 2 selgituste juures.

Eelnõu punktidega 20–24 täpsustatakse määruse § 15 lõikes 3, § 16 lõigetes 1 ja 2 ning § 17 lõikes 3 sätestatud taotluste hindamise korda ja täiendatakse § 16 lõikega 1¹. Muudatuse tingib asjaolu, et arengukava kohaselt on metsakahjustuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks ja kahjustatud metsa taastamiseks kogu programmiperioodi ulatuses ette nähtud vahendeid 1 miljon eurot. Sellest on 2015. ja 2016. aasta taotlusvooru tulemusena kasutuses u 300 000 eurot ehk eelarve jääk nende tegevuste toetamiseks on 700 000 eurot. Lähtuvalt Kagu-Eestis toimunud ulatuslikust tormikahjust (vt ka eelnõu punktide 2, 6 ja 7 selgitusi) võib tekkida olukord, kus arengukavas sätestatud eelarve saab 2017. aastal täies ulatuses kasutatud ning kõiki nende tegevuste toetamiseks esitatud taotlusi ei ole võimalik rahuldada. Et tagada eelarves ette nähtud vahendite õiguspärane kasutus, tuleb rakendada kahjustatud metsa taastamise ja metsapuude taimehaiguste ja -kahjustuste ning metsatulekahju ennetamise tegevuste korral eraldi eelarvet ning metsamajandamisvõtete rakendamise tegevuste korral eraldi eelarvet. Sellest tulenevalt hinnatakse neid tegevusi eraldi ning nende kohta moodustakse ka eraldi paremusjärjestused. Paremusjärjestuste moodustamisel lähtutakse omakorda määruse § 16 lõikes 1 ja käesoleva määruse muudatusega lisatud lõikes 1¹ sätestatud tegevuste gruppide järjestusest. Muudatusega jäetakse määruse § 16 lõikest 1 välja tegevused, mis kuuluvad metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtuse parandamise tegevuste hulka. Nende tegevuste hindamise alused sätestatakse muudatuse kohaselt lõikega 1¹.

Paragrahvi 16 lõiget 2 ja § 17 lõike 5 sissejuhatavat lauseosa täiendatakse tekstiosaga „ja lõikes 1¹“ lähtuvalt eespool kirjeldatud muudatustest ja selgitustest.

Eelnõu punktiga 25 struktureeritakse ringi määruse §-s 19 sätestatud toetuse saaja kohustused. Võrreldes kehtiva määruse tekstiga jaotatakse toetuse saaja kohustused komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 alusel kolmeks: toetuskõlblikkuse kriteeriumid, kohustused ja muud kohustused. Nimetatud artikkel sätestab rikkumiste avastamise korral tingimused halduskaristuste kehtestamiseks. Eelnõu kohaselt on määruse § 19 lõikes 1 sätestatud toetuskõlblikkuse kriteerium. Toetuskõlblikkuse kriteeriumi rikkumise korral toetust ei maksta või taotluse rahuldamise otsus tühistatakse täielikult (seni makstud toetus nõutakse tagasi). Eelnõu kohaselt on määruse § 19 lõikes 2 sätestatud toetuse saaja kohustused. Toetuse saaja kohustuste rikkumise korral on võimalik lisaks toetuse maksmata jätmisele või selle maksmise täielikule tühistamisele ka osaline tühistamine. Muud kohustused on sätestatud eelnõu kohaselt määruse § 19 lõigetes 3–5. Rikkumise korral määrab sanktsiooni suuruse vastavalt EL-i õiguses sätestatud tingimustele PRIA. Sama paragrahvi lõigetes 7 ja 8 sätestatud tingimused kuuluvad toetuse saaja nõ põhikohustuste hulka.

Eelnõu punkti 26 alusel tehtud parandus määruse § 19 lõikes 6 on viidet korrigeeriv. Nimetatud viite muudatus tuleneb sama paragrahvi lõigete 1–5 ümbersõnastamisest (vt eelnõu punkti 25 selgitusi).

Eelnõu punktiga 28 muudetakse määruse § 20 lõike 2 sõnastust. Nimetatud muudatus on sarnane määruse § 8 lõike muudatusega. Põhjusel, et metsakahjustuste kõrvaldamise toetust antakse standardsete ühikuhindade alusel, ei ole selle tegevuse elluviimise tõendamiseks peale maksetaotluse täiendavaid kuludokumente vaja esitada. Põhjalikumad selgitused on antud eelnõu punkti 7 selgituste juures.

Eelnõu punktidega 29 ja 30 muudetakse määruse § 20 lõiget 3. Nimetatud muudatus on seotud määruse § 5 lõike 2 punktide 4 ja 5 muudatusega ja selle kohta on antud põhjalikumad selgitused eelnõu punkti 2 selgituste juures.

Kahjustatud metsa taastamiseks uue metsakultuuri rajamise korral toetuse väljamaksmiseks tuleb esitada istutatud metsataimede kultiveerimismaterjali põhitunnistuse või kultiveerimismaterjali sertifitseerimist tõendava dokumendi ära kiri. Lisaks sellele tunnistatakse muudatusega kehtetuks määruse § 20 lõike 3 punktis 2 olev säte, mis reguleeris sertifitseerimisele mittekuuluva puuliigi puhul toetuse väljamaksmise nõuet. Kultiveerimismaterjali määruse kohaselt tohib metsa uuendada üksnes sama määruse lisa 1 esitatud puuliikidega, millele on väljastatud kultiveerimismaterjali põhitunnistus. Lähtuvalt sellest ei ole nimetatud säte sertifitseerimisele mittekuuluva puuliigi kohta enam asjakohane.

Eelnõu punktiga 31 täiendatakse määruse §-s 23 olevaid rakendussätteid lõikega 5. Alates 2017. aastast välistatakse toetuse andmine Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratava Rail Balticu raudtee trassi koridori jääval metsamaal tehtavateks tegevusteks. Vabariigi Valitsuse 12. aprilli 2012. a korraldusega nr 173 algatati Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringu koostamine Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks. Eelnõu koostamise ajaks on maakonnaplaneeringu koostamine jõudnud etappi, kus raudtee trassi koridori asukoht on põhimõtteliselt paigas ning läbi planeeringute avaliku väljapaneku ka elanikkonnale teada. Planeeritud ajakava kohaselt saab maakonnaplaneeringute kehtestamine suure tõenäosusega toimuma 2017. aastal.

Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise toetuse abil kavandatud tegevused ei ole kiiret majanduslikku efekti andva iseloomuga ning toetuse eesmärk, milleks on jätkusuutlik ja tulemuslik metsa majandamine, on saavutatav pikemas ajalisel perspektiivis. Seetõttu oleks toetuse määramine Rail Balticu trassi koridori jäävale metsamaale, kus mets kuulub suure tõenäosusega mingil ajahetkel raiumisele, vastuolus toetuse andmise eesmärgiga ja tuleb selgelt välistada. Isegi kui toetuse abil korrastatud metsaala on võimalik säilitada määrusega ettenähtud nõuete kohaselt metsamaana vähemalt viie aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, jääb toetuse abil seatud pikemaajaline eesmärk ikkagi saavutamata.

Algatatud maakonnaplaneeringute kohaselt moodustub Rail Balticu raudtee trassi koridor raudteemaast ja selle kaitsevööndist (66m) ning nihutamisruumist (olenevalt asukohast 142 või 42 m kummalgi pool raudteemaast ja kaitsevööndist). Toetust ei anta kogu Rail Balticu raudtee trassi koridori jääval metsamaal tegevuste elluviimiseks. Kuigi nõ nihutamisruumi jääv metsamaa võib jääda puutumatuks, ei ole toetuse andmine sellel alal tehtavateks tegevusteks õigustatud kahel põhjusel. Esiteks ei ole praeguseks hetkeks veel lõplikult teada, kuhu täpselt jääb raudteemaa (raudtee trassi täpne paiknemine selgub ehituse eelprojekti tulemuste alusel) ning teiseks peab arvestama ka raudtee ehituseks vajalike juurdepääsuteede ja ehitusmaterjali ladustamisplatside rajamise vajadusega.

Eelnõu punktiga 32 kehtestatakse vormikohane määruse lisa 2, mis käsitleb hindamiskriteeriume. Lisan 2 ei tehta sisulisi muudatusi, vaid seda korrigeeritakse lähtuvalt käesoleva eelnõu punktidega 19–23 tehtud taotluste hindamise korda käsitlevatest muudatustest (vt vastavaid selgitusi). Lisaks on hindamiskriteeriumidest eemaldatud

mitteasjakohased aia soetamise ja paigaldamisega seonduvad kriteeriumid, sest nimetatud tegevuste kohta ei saa alates 2016. aastast toetust taotleda.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), ning komisjoni määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75).

4. Määruse mõjud

Määruse muudatusega ei kaasne Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 46 lõikes 1 nimetatud valdkondade osas olulist mõju.

Määruse muudatusega:

- lihtsustatakse metsakahjustuste kõrvaldamiseks esitatavate taotluste tingimusi, mille tulemusena kiireneb ja lihtsustub nii taotluste menetlemine kui ka taotleja jaoks toetuse väljamaksmine;
- korrigeeritakse sätteid, ühtlustades nendes oleva sõnastuse ja terminoloogia vastavates keskkonnaministri metsandusvaldkonda reguleerivates õigusaktides oleva sõnastuse ja terminoloogiaga.

Lähtuvalt Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituudi 2017. aasta jaanuaris-veebruaris tehtud metsamajanduslike tegevuste hinnauuringu tulemustest on metsamaal elluviidavate tegevuste puhul toetuse suurus vastavuses reaalsete turuhindadega ning selleks ettenähtud toetuse suurus kontrollitud ja õiglane. Uuringu tulemustest nähtub, et metsamajanduslike tegevuste turuhinnad on 2016. aastal võrreldes aasta varasemate turuhindadega mõnevõrra tõusnud. Näiteks kui 2016. aasta taotlusvoorus oli kahjustatud metsas kahjustuste kõrvaldamiseks ja uue metsakultuuri rajamiseks toetuse maksimaalne suurus 1513 €/ha, siis 2017. aasta taotlusvoorus on nimetatud tegevuste puhul toetuse suurus 1781 €/ha ehk 268 euro võrra enam.

Kõik ülejäänud määruses tehtavad muudatused on täpsustava ja korrigeeriva tähendusega.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse kehtestamine ei too kaasa lisakulutusi.

Määruse §-s 5 nimetatud kahjustatud metsa kahjustuste kõrvaldamise ja kahjustatud metsa taastamise tegevusi, samuti määruse §-s 7 nimetatud metsapuude taimehaiguse ja –kahjustuse ning metsatulekahju ennetamise tegevusi rahastatakse 85% ulatuses EAFRDst ning 15% ulatuses Eesti riigi eelarvest.

Määruse §-s 6 nimetatud metsamajandamisvõtete rakendamise tegevuste avaliku sektori kogukulu on 7 912 941 eurot. Sellest 6 912 941 rahastatakse 85% ulatuses EAFRDst ja 15% ulatuses Eesti riigi eelarvest ning 1 000 000 eurot rahastatakse 100% ulatuses EAFRDst.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Keskkonnaministeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ning Rahandusministeriumile õigusaktide eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Nimetatud ministeriumid ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 "Vabariigi Valitsuse reglement" § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtjaks eelnõude kooskõlastamise infosüsteemi kandnud kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult nõustumata jätmise kohta ning ei ole taotlenud tähtaja pikendamist ega teatanud sellest ning seetõttu loetakse eelnõu nende poolt kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler